

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för kommunikation och medier

När gamla tekniker blir konst

– vinylskivan i den digitala tidsåldern

Författare: Isolde Althini

Kandidatuppsats i Medie- och kommunikationsvetenskap

MKV04: HT2016

Handledare: Fredrik Schoug

Examinator: Fredrik Miegel

Abstract

Ambitionen med uppsatsen *När gamla tekniker blir konst – vinylskivan i den digitala tidsåldern* är att analysera dagens vinylentusiasternas förhållningssätt till vinylskivor i en kvalitativ undersökning av en diskussionstråd på ett svenskt internetforum. Uppsatsen syftar till att ge en bild av hur man kan se på fenomenet att intressera sig för den föregångna tekniken vinylskivan i en digital tidsålder. Utifrån Bourdieus teori om symboliska kapital uppmärksammas värdeskapande i olika aspekter av vinylsamlande. Även vinylskivors relation till det fysiska rummet i en tid av digitalisering diskuteras utifrån teorier om omkastning av tid och rum med nya teknikens intåg.

Undersökningen kommer fram till att samlandet av det förgångna musikformatet vinylskivan till en viss del är en motreaktion på det stora utbudet av musik som bland annat digitaliseringen bidragit till, samt en reaktion på dagens ofokuserade musiklyssnande.

Vinylsamlande är i denna kontext ett sätt att manifesteras sitt musikintresse på. Diskussioner på internet visar sig vara ett ställe att visa upp detta intresse på och internet har överlag en kompletterande roll i vinylsamlandet. Det helt platslösa vinylsamlandet visar sig inte vara möjligt, inte bara för att skivorna och musikanläggningarna kan vara fysiskt svåröflyttade, utan även på grund av andra platsberoende och materiella värden; som lyssnar- och samlaraktens kollektiva och samlande egenskaper, samt känslan i den fysiska hanteringen av skivorna.

Uppsatsen är författad av Isolde Althini vid Institutionen för kommunikation och medier vid Lunds universitet.

Nyckelord: vinyl, Bourdieu, symboliskt kapital, digitalisering, mobil teknologi, stationär teknologi

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Vad som tidigare gjorts	4
3. Att studera vinylskivan i den digitala tidsåldern	6
3.1 Forumtråden som empiriskt material.....	6
3.2 En kombination av metoder	7
3.3 Insamlingsmetod och analysutförande	8
4. Uppsatsens teoretiska utgångsläge	10
4.1 Samlarens jakt på det unika.....	10
4.2 Bourdieus smakdistinktioner och symboliskt kapital.....	10
4.3 Den tekniska utvecklingen och platsens förutspådda upplösning	11
5. Platsens betydelse för musikentusiasten.....	13
6. Jakten på det unika som drivkraft i samlandet	15
6.1 Nykomlingar på vinylfältet	15
6.2 Genrer som distinktionsvärde.....	17
6.3 Förhålla sig till det ökade utbudet	19
6.3.1 Originalpressar	20
6.3.2 Knastret som förtjänst	22
6.3.3 Begränsande av formatet	23
7. Vinylskivan som fysiskt medium	23
7.1 Omslag som konstverk	23
7.2 Visa upp sina klenoder	24
7.3 Vårda sina klenoder.....	25
8. Internet och platsens betydelse.....	26
8.1 Möjligheten att fynda	27
8.2 Stereoanläggningen och den samlande faktorn	28
9. En motreaktion på digitaliseringen och det stora utbudet	30
11. Källförteckning.....	33
11.1 Litteratur.....	33
11.2 Elektroniska källor	34
11.3 Källor empiri	35

1. Inledning

”Den nya tekniken förvandlar sina företrädare till konstform” skriver Marshall McLuhan (1967:7f). Detta resonemang illustrerar han med en beskrivning av den tid då maskiner tog över den manuella produktionen och gjorde att det tidigare jordbrukarlivets hantverk sågs som en konst. McLuhan menar att varje ny teknik skapar en miljö som ses som vanärande, vilket leder till att dess föregångare ses som något finare (McLuhan 1967:7f). Detta fenomen uttrycker sig idag i analoga teknologiers popularitet, trots mer utvecklade digitala motsvarigheters intåg. Inom till exempel fotografiet är den analoga kameran populär i vissa kretsar, trots att de nyare digitala kamerorna har fler finesser och är mer tekniskt utvecklade. På samma vis ansågs färgfotots föregångare det svartvita fotot vara mer autentiskt och konstnärligt. Enligt McLuhans synsätt förstod vi inte dessa tidigare teknikers storhet förrän dess efterträdare uppfunnits. Skraddarens fortlevnad i det industrialiserade samhället där fabriker producerar kläder i betydligt snabbare hastighet, antyder även den om en förädling av en ålderdomlig praktik. Fascinationen av att se tillbaka på det gamla är idag en del av vår kultur, med vintage-trender när det kommer till både saker och stilar, konstaterar Knowles (2015) och bekräftar med det vidare McLuhans tankar.

Dagens nya tekniker, med internetanvändandet som en betydande funktion, erbjuder ett icke platsbundet användande. Var vi än befinner oss kan vi med hjälp av nya teknologier till exempel inhandla alla tänkbara varor så som kläder, mat och andra mer eller mindre nödvändiga saker. Dessa praktiker krävde innan nya teknologiers intåg att vi fysiskt tog oss till de platser där vi kunde tillskansa oss de önskade föremålen. Med de mobila teknologiernas intåg har vi dessutom möjligheten att göra flera saker samtidigt, till exempel promenera, åka buss eller träna på gymmet samtidigt som vi lyssnar på musik i hörlurarna. Apparater små nog att få plats i jackfickan kan idag innehålla en livstids musiksamlade; mobiltelefoner ger oss närmast oändliga möjligheter då så gott som all tänkbar musik numera finns digitalt på internet (t.ex. via streamingtjänster som Spotify).

De mobila teknologierna erbjuder fler funktioner än vad tidigare teknologier ens var i närheten av att kunna göra. Mobiltelefonen innehåller bland annat funktionerna av en fast telefon, en stereoanläggning, ett uppslagsverk och en kartbok i en och samma apparat. I denna kontext av nya teknikers många funktioner har det stationära musikformatet vinyl fått en pånyttfödd popularitet flera årtionden efter dess storhetstid, trots att den är tekniskt underlägsen sin efterträdare. Nysläppt musik trycks upp i vinylformat och gamla skivor trycks på nytt. Enligt McLuhans inledande resonemang bör det finnas något i vår teknologiska miljö

som gör att värden hos den föregångna teknologin vinylskivan får en större betydelse i dagens digitala tidsålder. Syftet med denna uppsats är att undersöka hur en tekniskt underlägsen teknik som vinylskivan kan komma sig ha fått en betydelse i den digitala tidsåldern, utifrån följande frågeställningar:

- Vilka värden tillskrivs den stationära teknologin vinylskivan?
- Hur kan vurmen för vinylskivor förstås i en miljö där det finns tekniskt överlägsna musikformat i form av t.ex. mobila teknologier?

2. Vad som tidigare gjorts

Det finns en del forskning om analoga teknologiers roll i den digitala tidsåldern. Vissa studier behandlar filmfotografi, exempelvis Heijden (2015) som i sin artikel *Technostalgia of the present: From technologies of memory to a memory of technologies* undersöker det pånyttfödda användandet av det gamla filmformatet Super 8 film. Han fokuserar på hur man minns med hjälp av teknologi och hur användandet av gamla tekniker handlar om ett uppskattande av materialiteten och estetiken. Det finns även undersökningar som mer generellt undersöker praktiken att använda produkter och tekniker från tidigare årtionden, exempelvis Knowles (2015) artikel *Locating vintage*. Hon skriver att dagens kultur är allt mer karakteriserad av människors uppskattning av det förflutna, vilket manifesterar sig genom uppskattande av artefakter och stilar från andra tider, så som super 8-film och second hand-kläder och vinylskivor. Hon kommer fram till att detta kan ses som ett sätt att göra det förflutna tillgängligt i nuet samtidigt som man lyfter fram nya aspekter av gamla saker.

En stor del av forskningen behandlar på ett eller annat sätt mer specifikt återuppkomsten av vinylskivor som musikformat i den digitala tidsåldern. En del av dessa studier diskuterar användandet av detta format som ett uttryck för ett missnöje med dagens musikbransch, t.ex. Hayes (2006) som i artikeln *"Take Those Old Records off the Shelf": Youth and Music Consumption in the Postmodern Age* kommer fram till att unga lockas av musikformatet vinyl som en motsättning mot de former av musik som idag premieras av musikbranschen. Det finns dessutom studier som försöker förstå samexistensen av olika musikformat på marknaden och vilka diskurser som omger dessa. Bartmanski & Woodward (2015) har i artikeln *The vinyl: The analogue medium in the age of digital reproduction* exempelvis kommit fram till att vinylens popularitet kommer sig ur att produkten har en förmåga att betyda olika saker för olika publikgrupper. De menar dock att alla framkomna betydelser visar att äktheten och coolheten

kopplade till vinylskivan alltid är av viktig. Yochim & Biddinger (2008) resonerade i artikeln *'It kind of gives you that vintage feel': vinyl records and the trope of death* i liknande termer när de kom fram till att autenticiteten i vinylskivan och de nästan mänskliga egenskaperna som entusiaster tillskriver vinylen är en förklaring varför det fästs så stort värde vid denna produkt. Det finns även studier som diskuterar estetiska och materiella värden i vinylskivan, till exempel Nokelainen & Dedehayir (2015) som i artikeln *Technological adoption and use after mass market displacement: The case of the LP record* kommer fram till att vinylskivans egenskapers förändring från att ha varit tekniskt funktionella till att vara estetiskt tilltalande är en förklaring till vinylskivans fortsatta närvaro på marknaden och Maggauddas (2011) undersökning *When materiality 'bites back': Digital music consumption practices in the age of dematerialization* kommer vidare fram till att den materiella dimensionen i musikkonsumtion är av betydelse, i såväl gamla som nya tekniker.

Gemensamt för många av dessa studier är att de betonar liknande aspekter som motiverar användandet av föregående teknologier – känslan autenticitet, de estetiska aspekterna samt materiella värden. Min egen studie bygger vidare på dessa undersökningar, men syftar också till att vidareutveckla problematiken. Istället för att enbart fokusera på skivornas autenticitet, estetik och materiella värde tar jag även upp frågor om vilka värden som kopplas till vinylskivan som ett stationärt musikformat och vad platsen betyder för uppskattningen av musikformatet – mer specifikt vad vinylskivan erbjuder i en tid där mobila teknologier dominerar.

3. Att studera vinylskivan i den digitala tidsåldern

Angreppssättet i denna uppsats är kvalitativt, då inläggen i en diskussionstråd om vinylskivor på ett forum undersöks på djupet. Eftersom en kvalitativ metod inbjuder till en analys av värden och normer i det empiriska materialet, är det ett lämpligt sätt att söka svar på undersökningens frågeställningar. En kvantitativ undersökning passar istället bäst när man undersöker ett fenomenets utbredning och främst studerar det som är direkt synligt (Østbye 2004:64), vilket inte är syftet med denna undersökning. För att studera efterfrågan på gamla teknologier i den digitala tidsåldern, krävs en djupare tolkning av de undersökta uttalandena. En kvantitativ undersökning av att exempelvis räkna förekomsten av specifika ord hade kunnat lämpa sig på ett större empiriskt material om man till exempel undersöker vad som generellt är de vanligaste diskussionsämnena på området. I en kvalitativ undersökning får man istället möjlighet att bland annat tolka flera olika ord och uttryck som en del av en och samma företeelse.

Min roll som tolkare av empirin är angelägen att reflektera kring i utförandet av en kvalitativ undersökning. Eftersom jag personligen ännu inte har något intresse för vinylskivor, är jag inte invigd i den grupp vinylentusiaster vars uttalanden jag tolkar. Enligt Fay (1996:26) behöver detta inte vara något negativt. Jag behöver inte heller nödvändigtvis förutsätta att denna grupp är som jag är för att kunna tolka vad de uttrycker, det viktiga är att jag kan förutsätta att deras beteende är begripligt för mig som tolkare (Fay 1996:106). Det är även sannolikt att jag som tolkare har större förutsättningar att förstå betydelsen av en handling än de som utövar den. Istället för att sätta mig in i vinylentusiasterna direkta tankeprocesser kan jag sätta in deras uttalanden och beteenden i en passande kontext att förstå dem i (Fay 1996:140ff). Även om jag som tolkare inte är invigd i vinylvärlden kan jag aldrig göra anspråk på att vara objektiv i min undersökning, då all tolkning sker utifrån tolkarens tidigare kunskaper, antaganden och förutfattade meningar (Fay 1996:72). Jag har i min undersökning tagit stöd av vetenskapliga teorier, som även de bidrar till tolkningen från specifika synvinklar. Undersökningar av samma empiri utifrån andra teorier och synvinklar hade således kunnat ge annorlunda resultat.

3.1 Forumtråden som empiriskt material

Det empiriska materialet i denna uppsats består av diskussionstråden *Tråden om det svarta guld*. *Allt om vinyl* på internetforumet Flashback. De undersökta inläggen är publicerade från trådstarten den 5 maj 2010 fram till den 8 november 2016. Det empiriska valet av en

forumtråd på internet föll sig lämpligt då det är just i den digitala tidsålden som uppsatsen ämnar undersöka vinylskivan. Vidare förekom musiklyssnande i digitalt format vid diskussionstrådens start såväl som idag. Intervjuer med vinylentusiaster hade kunnat vara en alternativ insamlingsmetod, vilket även hade kunnat ge en bild av hur vinylentusiaster som inte är aktiva på internet resonerar. Detta är dock inte lika relevant för undersökningen i kontexten den digitala tidsåldern. Innan intervjuer valdes bort som möjlig empiri-insamlingsmetod utförde jag en pilotundersökning i forumtråden och märkte ganska snabbt att materialet var fullvärdigt för att kunna svara på mina frågeställningar.

Den specifika forumtråden valdes som lämpligt undersökningsmaterial efter en rad övervägningar. Flashback är ett av Sveriges största diskussionsforum där alla tänkbara ämnen förekommer, vilket gör att nybörjare så väl som inbitna vinylentusiaster söker sig dit. Denna bredd skapar förutsättningar att undersöka relationen mellan de nyligen tillkomna och de redan etablerade vinylentusiasterna, något som kom att visa sig bli en betydande del av analysen. En annan viktig förutsättning för undersökningens utförande var att kunna identifiera återkommande diskussionsområden och uttalanden i empirin. Detta kunde med fördel göras i diskussionstråden då den under tiden för undersökningen bestod av 3720 inlägg där alla vinylrelaterade ämnen behandlas i en och samma diskussionstråd. Renodlade vinylforum som jag undersökte som potentiell empiri var konsekvent uppdelade i tusentals mindre diskussionstrådar, vilket skulle gjort det svårare att i en kvalitativ undersökning hitta de mönster i den övergripande diskussionen som jag letade efter.

I en undersökning av en forumstråd på internet har man att göra med relativt anonyma röster, då det sällan explicit presenteras några bakgrundsvariabler så som ålder eller kön i diskussionsdeltagarnas internet-ailas. Denna undersökning har således inte tagit hänsyn till sådana variabler. Något som både kan ses som något positivt och negativt med forumtrådens anonyma karaktär, är att deltagarna kan tänkas våga skriva ut sina åsikter än mer än vad de av olika anledningar kan i andra sammanhang. De anonyma diskussionsdeltagarna flyr inte uppkomna konflikter i diskussionerna, vilket ger ett undersökningsmaterial som hade varit svårt att komma över på annat vis.

3.2 En kombination av metoder

Undersökningens metod är en kombination av en etnografisk internetundersökning, webbanalys och textanalys. Det är en etnografisk internetundersökning såtillvida att det i grund och botten är en gemenskap på nätet som undersöks. I denna metod är det av vikt att reflektera

kring om det undersökta fenomenet har sin tyngdpunkt i den digitala eller den materiella världen (Kozinets 2010:64f). Forumtråden som är analysobjekt i denna uppsats har definitivt förgreningar ”offline” då både vinylskivorna och en del skivaffärer finns i den fysiska världen. Denna uppsats syftar dock till att undersöka hur vurmen för vinylskivor kan förstås i den digitala tidsåldern snarare än att förstå den etnografiska gruppen vinylsamlare utanför internet, vilket gör att ett renodlat digitalt material är av värde. Undersökningen är en web-analys på så sätt att det är en del av internet som undersöks, mer exakt en del av ett forum. Forum kan vara bra källor för att både få svar på frågor och överlag följa hur en gemenskap på internet diskuterar om ett visst ämne (Golbeck 2013:171). Undersökningen är även en textanalys då det är det textuella innehållet i gemenskapen på internets diskussioner som ligger till grund för analysen. I en textanalys är det aspekter av analysobjektet som kanske inte är explicit tydliga som belyses, vilket vidare ger en beskrivning av texten till de som själva saknar begrepp att göra det (Østbye 2004:70).

3.3 Insamlingsmetod och analysutförande

Empirin är insamlad i november och december 2016. Som tidigare nämnt utförde jag först en testundersökning på materialet då de 50 första inläggen i tråden undersöktes. Redan i det läget kunde flera diskussionsområden och återkommande tendenser identifieras, vilket sedan blev några av de områden som togs upp i analysen. De olika diskussionsområdena inspirerade till de teorier som kom att präglade den resterande insamlingsperioden då jag gick igenom hela diskussionstråden och fann fler relevanta områden. Uttalanden inom de olika diskussionsområdena sorterades efter dess karaktär, främst utefter om de var positiva eller negativa uttryck om det aktuella området. Dessa uttalanden analyserades sedan vidare utefter teorierna för att få en djupare förståelse vad de kunde betyda och vara uttryck för. De uttalanden som citeras i analysen är de som varit mest representativa för det diskuterade området, som tydligast visat hur diskussionen om det aktuella ämnet förts. Deltagarna i den undersökta diskussionstråden omnämns i uppsatsen som just diskussionsdeltagare – alternativt entusiaster, nykomlingar eller musikkännare. Vissa diskussionsdeltagare uttalar sig i diskussionstråden under hela den undersökta perioden, medan andra gör enstaka inlägg. Deras uttalanden har citerats utan att jag korrigerat stavfel och dylikt.

En begränsning med att undersöka en forumtråd är att jag endast når aktiva användare på internetforumet som uttalar sig i den undersökta frågan. Intervjuer med vinylanvändare hade kunnat ge en bild av hur samlare som inte är aktiva på internet resonerar. Jag får dock tillgång till betydligt fler röster från vinylsamlare via nätet samt inblick i hur diskussionsdeltagarna

förhåller sig till varandra. Forumtråden erbjuder dessutom möjligheter som intervjuer inte hade gjort; de uttalanden som jag undersöker är uttryckta mer spontant än förmodligen mer genomtänkta svar i en intervju hade varit. För att komma åt hur vinylentusiasterna, ofta ovetandes, formar värde i vinylskivor så lämpar sig en forumundersökning därför bra. I en situation då jag aktivt söker upp informanter skulle de kunna försöka hävda sig för att jag som icke-insatt ska övertygas i vinylsamlandets värden. Forumdeltagarna vet inte vad jag är ute efter att veta när jag analyserar deras uttalanden.

Jag upplevde inledningsvis vissa svårigheter i att hantera och ta hänsyn till alla 3720 foruminlägg i denna kvalitativa undersökning, materialet upplevdes stundtals oändligt stort och spretigt. Detta löste sig dock med att ofta förekommande tendenser i materialet inspirerade till teorival som gjorde analysens områden allt klarare. När de första analysområdena var tydligare, blev det mer hanterbart att dels sortera in inläggen under dem och efter hand även upptäcka nya tendenser i materialet.

4. Uppsatsens teoretiska utgångsläge

4.1 Samlarens jakt på det unika

Många av de vinylentusiaster vars uttalanden undersöks i denna uppsats definierar sig som samlare. En vanligt förekommande uppfattning är att samlare är ute efter det sällsynta (Clifton-Mogg 2003:10). Frimärkssamlare vill t.ex. ofta ha så många unika frimärken som möjligt, som även är begärliga för andra (Bäckström, Larsson & Sylwan 2000:23). En frimärkssamlare går troligen inte och köper ett storpack med likadana frimärken på Pressbyrån för att ha i sin samling. Känslan av att vara unik är många gånger det som driver samlare att hitta objekt som få andra har (Grable & Watkins 2016). Belk (1988) menar att en samlare kan identifiera sig med sin samling så till den grad att denne kan känna sig inkomplett om delar av samlingen är inkompleta. Således kan man se samlares jakt på att hitta unika föremål som ett medel att visa upp det unika i jaget.

4.2 Bourdieus smakdistinktioner och symboliskt kapital

Samlande handlar till stor del om smak. Så är även fallet inom vinylvärlden, där vinylsamlare distingerar sig från andra med just sin smak. Bourdieu menar att man alltid särskiljer sig med smak och att man med hjälp av den visar att man känner till de vedertagna värdena inom ett visst område, eller som Bourdieu kallar det - fält (Bourdieu 1992:175).

Innehavande av specifika kunskaper och egenskaper fungerar enligt Bourdieu som ett slags kapital på ett visst fält – ett symboliskt kapital. Det symboliska kapitalet innebär att tillgångarna har symboliskt värde snarare än ekonomiskt värde (Broady 1988). Vilka dessa symboliska kapital är, i form av kunskaper och egenskaper, styrs av det aktuella fältets logik. Eftersom alla fält styrs utefter sin egen logik kan därmed olika faktorer spela olika mycket roll beroende på de aktuella fältens värden. Det är även fältets logik som avgör vilka aktörer som är mest relevanta, där de med förmågan att inneha det för fältets aktuella kapital även har mest makt och högst rang (Bourdieu 1986:263). En viktig del i Bourdieus fält-begrepp är villkoren för att få inträde på det aktuella fältet, där kunskap och förtrogenhet för fältets värden är avgörande. Det krävs alltså en viss kompetens för att bli tillåten inträde, man måste ha insikt i de symboliska värdena på fältet för att kunna spela med i spelet om detta symboliska kapital. Aspiranter som försöker ta sig in på ett fält utan att visa att de förstår de rätta värdena blir mötta med tystnad eller avfärdas som amatörer. Att nykomlingar visar en vilja att förstå och ta till sig fältets värden är därmed avgörande för att kunna ta sig in på ett fält (Broady 1988).

Som iakttagare av ett fält kan man enligt Bourdieu både spela utefter de spelregler som finns, men även studera fältets inneboende logik. Detta innebär att undersöka de föreställningar som är kopplade till det aktuella fältets kapital, vilket till exempel för det av Bourdieu undersökta kabylliska samhället bland annat handlade om krav styrda av uppfattningar om heder. När Bourdieu studerade det symboliska kapitalet vidare i den franska kulturen så blev det ytterligare tydligt hur detta många gånger döljer faktiska möjligheter till ett ekonomiskt kapital. Kunskap om områden som skulle kunna leda till faktiska ekonomiska framgångar, förklarades motiveras av starka intressen eller en stor kärlek till det aktuella området (Broady 1988). Bourdieus resonemang om olika symboliska värden på olika fält kan bidra till förståelse för de värden som driver vinylsamlare, värden som utomstående inte uppskattar vara lika betydelsefulla.

4.3 Den tekniska utvecklingen och platsens förutspådda upplösning

Utifrån Bourdieus synsätt finns det värden på vinylfältet som antyder att det finns rätt och fel sätt att tillgodogöra sig musik på. Det antaktsfulla vinyllyssnandet vid stereon framstår för vinylentusiasterna vara den korrekta lyssningsakten för den ultimata musikupplevelsen. Även själva samlarpraktiken är i mångt och mycket bunden till en viss plats – dels den plats där de önskade föremålen finns och dels där man själv förvarar sina samlarobjekt. Det finns även aspekter i vinylskivornas karaktär som är platsbundna. Vinylskivorna som fysiska samlarobjekt är i viss mån platsbundna, men framförallt är lyssnandet vid den svåröflyttade musikanläggningen en platsbunden praktik.

Under lång tid har medie- och kommunikationsvetenskapsteoretiker resonerat kring hur teknologisk utveckling gör oss allt mer platsbundna i olika praktiker. Exempelvis har Marshall McLuhan resonerat kring detta utifrån begreppet *the global village* som han myntade på 1960-talet. Han använder detta begrepp för att illustrera den förändring världen genomgått med den elektriska teknologins intåg. Han menar med detta att världen, då den sammanslutits på elektronisk väg, har en storlek som kan likställas med den av en by (McLuhan 1967:12f). Thompson (2001) skriver även han om hur teknikens utveckling har påverkat och fortsätter påverka villkoren för kommunikation mellan olika platser. Möjligheterna att kunna kommunicera över långa avstånd skapar förutsättningar som har en inverkan på såväl tid som rum. Denna utveckling mot en platsbunden kommunikation startade redan i mitten av 1800-talet då telegrafens gjorde att förflyttning av ett budskap inte längre var synonymt med en förflyttning i rummet. Den tidliga aspekten förändrades med detta på så sätt att det inte längre blev en fördröjning i tid under förflyttandet av budskap. Innan denna tekniska

utveckling var samtid starkt kopplat med platsen (Thompson 2001:45f). De förändringar i uppfattningar om platsen som kommunikationsmedier leder till påverkar människors känsla för gemenskap, vilket är starkt bundet med gemenskap i tid och rum – de grupper vi nu känner gemenskap med formas ofta med hjälp av medier (Thompson 2001:49f).

Att en genomgripande förändring i uppfattningen av tid och rum har skett på grund av teknikens utveckling är givet, däremot lämnar Thompson det öppet huruvida denna förändring är bestående och om den föralltid förändrat hur vi ser på det historiska flödet (Thompson 2001:52). Här öppnar Thompson upp för vidare undersökningar om teknikens framsteg är i konstant utveckling. Denna uppsats ämnar inte på något sätt argumentera mot utvecklingens framfart, dock lyfter den upp värden i förgångna tekniker som kanske inte var förutspådda att ha någon betydelse i dagens tekniskt utvecklade samhälle.

Thompsons syn på tid och rum utvecklas vidare i olika teoretiskers resonemang om så kallade mobila teknologier. Fortunatis (2014) beskriver dem som mobiltelefoner, iPods, laptops och andra bärbara medietekniker (Fortunatis 2014:21). Gemensamt för dessa medieformer är att de kan vara mobila; användandet av dessa tekniker är således inte bundna till någon specifik plats. Wilken och Goggin (2011) skriver om hur teknikanvändaren i rörelse alltid har ett skiftande fokus. Olika saker i omgivningen tävlar om uppmärksamheten hos en människa i rörelse, således följer svårigheter att fokusera på en enstaka sak en längre tid (Wilken & Goggin 2011:14). Mobil teknologi möjliggör till exempel musiklyssnande på promenaden. I denna lyssningsakt delar musiken fokus med de intryck användaren möter i sin omgivning. Utifrån mobiltelefonen som exempel beskriver Fortunatis mobila teknikers korta livstid och menar att användarna suger ut det bästa av nya produkter innan de snabbt går vidare till nästa – de används inte tills de slutar fungera. Människors livstid beskriver hon samtidigt vara allt längre (Fortunatis 2014:27). Teorierna om mobila teknologier inbjuder till en diskussion om hur de skiljer sig från stationära teknologier (så som vinylspelaren) och hur man kan se på värdena som tillskrivs de senare. Vad dessa teorier har gemensamt med McLuhans och Thompsons resonemang, är idén om att nya tekniker gör oss mer och mer mobila. Från telegrafens intåg till dagens mobila tekniker har de platsobundna praktikerna blivit allt fler och mer omfattande. När vinylskivan var ny upplevdes troligen den lyssningspraktiken mer platsobunden än livekonserten; vinylskivorna förflyttades relativt enkelt och kunde skickas runt likt böcker. Idag framstår dock vinylen som stationär i jämförelse med de mobila teknologier som den tekniska utvecklingen har erbjudit.

5. Platsens betydelse för musikentusiasten

Innan musikens och det sociala rummets digitalisering var förutsättningarna för att ha koll på och få tag i musik annorlunda från vad de är idag. Bodde man som musikentusiast i Sverige på exempelvis 1970-talet fick man ofta nöja sig med det skivutbud som fanns i de lokala musikaffärerna, såvida man inte ville förflytta sig längre sträckor eller möjligen kände någon som kunde göra det åt en. Innan internets tid var det svårare än det är idag att dels ha koll på och dels få tag på musik som inte fanns med på topplistorna.

Om vi idag läser om ett nytt band som verkar intressant på någon musikblogg eller liknande, kan vi direkt söka upp och lyssna på musiken på internet. Läste man om någon intressant musik i till exempel fanzines eller i en brittisk musiktidning under 1970-talet fick man ta sig till skivbutikerna för att kunna lyssna på den. Ny musik från smalare genrer fanns kanske inte ens i den lokala musikaffären, vilket krävde ytterligare förflyttning för att komma åt den. En musikentusiast som hade ett driv att hitta ovanlig musik på 1970-talet, kunde inte grotta ner sig i något forum för likasinnade på internet och på så vis få mer insikt. För att vara unik i musikkulturen på 1970-talet krävdes ofta resor till den plats där den aktuella musiken eller entusiasterna fanns fysiskt. Punkentusiaster fick t.ex. åka till London för att kunna hålla koll på den senaste musiken, eller i alla fall känna någon som åkte dit som kunde förmedla den. I Stig Larssons film *Punkrock* (1978) talas det om London som ett ställe där en kan ta till sig av den nya musikkulturen. En punkare i filmen berättar att han just har varit på Marquee Club i London där han såg bandet Eater och spenderade resten av veckan med att ”*se varenda gäng som spelade*”. Syftet med hans resa till London var just att kolla in läget i musik- och publikstil, något som krävde en fysisk förflyttning. Idag kan motsvarande punkare titta på amatörfilmer från konserter och få insikt i både hur publiken beter sig och vilken musik som är mest spännande via internet.

I sin roman *Jag, jag, jag* berättar Unni Drougge (1994) hur den mest inflytelserika musikvännen köpt sina skivor i London. Bokens huvudkaraktär åker även hon till London, mycket för att uppleva musikkulturen där. Precis som punkaren i Larssons film hänger huvudkaraktären i Drougges bok på tidigare nämnda Londonbeserade Marquee Club och kommer där nära punkscenen. Drougge skildrar även hur skivaffären fungerade som en mötesplats för musikentusiasterna på 1970-talet, ett ställe där ”*massa folk hängde och diskuterade de senaste punksinglarna samt fördömde ihärdigt de urtidsmonster som kom in och köpte nåt med Yes eller Genesis. Eller ännu värre Supertramp och 10 CC*” (Drougge 1994:27). Vinylskivorna var det dominerande musikformatet under denna tid och punkarnas

jakt på att vara unika ledde dem till att förflytta sig dit där de kunde utforska de för de svenska entusiasterna ännu oupptäckta musikfenomenen.

Under 1980-talet minskade vinylförsäljningen för att under 1990-talet till stor del ha ersatts av CD-formatet (Osborne 2012:82). Med den allt mer utvecklade tekniken har mycket idag digitaliserats i samhället, så även musiken (Magaudda 2011). Trots den digitala musikens dominans, har som tidigare nämnt ett ökat intresse för vinylskivor allt mer märkts av under de senaste åren. Detta är något som visar sig i ökade försäljningssiffror, som i sin tur även lett till nyproduktion av vinylskivor (Bartmanski & Woodward 2015). Med vinylskivornas återintåg på musikkartan verkar det som att delar av den tidigare nämnda förtjusningen i jakten på det unika är stark igen. Med bakgrund av dagens digitaliserade värld så existerar vinylskivorna nu på musikmarknaden på nya villkor. På 1970-talet fanns inga direkta alternativ till vinylskivorna för musiksamlaren, vilket det gör idag med internets oändliga utbud av nedladdning och streamingtjänster. Här väcks frågan varför vinylsamlande blir viktigt idag, när vi inte längre behöver samla musiken fysiskt för att kunna lyssna på den.

6. Jakten på det unika som drivkraft i samlandet

Samlare är, som tidigare nämnt, överlag ute efter det som är sällsynt. När man som samlare strävar efter att hitta objekt som få andra har, är det just känslan av att vara unik som ofta är drivande (Grable & Watkins 2016). Intresset för vinylskivor handlar, precis som samlande generellt, till stor del om jakten på det som är just unikt. Att vinylskivor som man hittar har varit svåra att få tag på är en stor del av lockelsen med att samla på dem, det finns alltså ett slags driv i att ha det som få andra har. *”Känslan att få tag på den där omöjliga skivan man jagat ett tag är grym”*¹ uttrycker en entusiast, vilket visar värdet i denna positiva känsla som de unika ger och en annan diskussionsdeltagare instämmer *”jag blir glad av att hitta ovanliga pärlor”*.² För många är glädjen i själva jakten stor, en entusiast säger *”Det är det som är det roliga att springa i butiker och jaga”*³ och en annan *”inget slår att ha några timmar över och bara stå och bläddra i en fysisk butik, även om man i princip aldrig hittar något”*.⁴ Både upplevelsen av det unika och upplevelsen av att vara på jakt är viktiga komponenter i vinylsamlandet, såväl som i samlande av andra artefakter.

Upplevelsen av det unika framhålls ibland som viktigare och större än det ekonomiska värdet som produkten skulle kunna tänkas ha. En samlare uttrycker *”Pengavärdet är inte det primära i vinyl-sammanhang. Åtminstone för min egen del”*⁵ vilket tyder på att det finns något mer, något större än pengar som drivkraft. Bland samlarna blir även denna upplevelse av det unika i förlängningen många gånger ett ekonomiskt värde, då ovanliga skivor ofta är mer efterfrågade bland samlarna och därmed får ett högre marknadspris.

6.1 Nykomlingar på vinylfältet

Den undersökta diskussionstråden om vinyl visar upp flera fall av etablerade vinylentusiasters bemötande av nykomlingar på vinylfältet. Här hävdar sig de tidigare sig med sin kunskap om vad som är konsensus bland vinylsamlare, som nykomlingarna ännu inte förstått. Att som icke-insatt förstå sig på dessa värden kan vara svårt, eftersom det som är av vikt på ett visst fält, till exempel vinylfältet, enligt Bourdieus synsätt kan vara helt utan värde inom ett annat fält – och tvärt om (Bourdieu 1986:261f). Som självutnämnda experter tillrättavisar vissa entusiaster diskussionsdeltagare med ”fel” intentioner eller med frågor som visar på okunskap om vinylsamlandet. Bourdieu menar vidare att diskussioner om musik är ett forum för att visa

¹ Stakbröte <https://www.flashback.org/sp23052161> hämtat 2016-11-15.

² Nicke-K <https://www.flashback.org/sp42777175> hämtat 2016-11-24.

³ TheBuster <https://www.flashback.org/sp36696534> hämtat 2016-12-14.

⁴ Cancel <https://www.flashback.org/sp37947621> hämtat 2016-12-14.

⁵ TheFortress <https://www.flashback.org/sp52216568> hämtat 2016-12-01.

upp sina djupa kulturella egenskaper och att uppvisa sin egen uppskattning till musik visar på ens andlighet (Bourdieu 1992:171). Detta uppvisande av kunskap om fältets värden blir tydligt i relation till nya deltagare på fältet. Det uppstår en spänning mellan experten och nykomlingen när den senare visar upp sin okunnighet. ”*Om du verkligen bor på Öland så borde du veta att vi har Ölands enda vinylbutik bakom 'Vita Huset' dvs Stadshuset på Södra Långgatan i Borgholm*”⁶ får en frågeställare som svar när hen undrar var man kan köpa skivor på Öland. Har man inte koll på var skivaffärer ligger förefaller det vara svårt att bli accepterad som vinylkännare. En annan nykomling som undrar hur bra vinylsinglar säljer får svaret ”*Varför ger du dig in i den här grejen? Du verkar sakna intresse och kunskap. Fundera lite själv /.../ Att deala med skivor kräver kunskap, intresse och lite känsla*”.⁷ En äkta vinylsamlare bör alltså samla skivor av musikintresse, att försöka tjäna pengar anses vara fult. En entusiast säger ”*Skivorna ska ju i första hand köpas för musikens skull*”.⁸ Denna syn på vad som är mest relevant för vinylsamlare syns även i uttalandet; ”*butiken där jag köpte den [vinylskivan] påstod att det var 1:a press. Man vill ju inte bli blåst, även om jag i första hand köpte den för härliga musiken*”.⁹ Det framgår vara viktigt att först och främst hävda sitt musikintresse, men drivet i de ekonomiska vinsterna finns ändå med i bakgrunden. Här finns något motsägelsefullt; samtidigt som nykomlingar med ekonomiska intressen skjuts ner, så är det just värdefulla skivor som även de mer etablerade entusiasterna letar efter. Detta kan möjligen förklaras med ett krav på engagemang. Är du som vinylsamlare insatt på området kan det vara mer accepterat att prata om skivors ekonomiska värde. En entusiast uttrycker ”*Det tar lång tid innan man kan bläddra igenom en loppisback och plocka ut de skivor med värde. Så starta med att intressera dig utav ämnet*”.¹⁰ För att kunna prata om skivor utefter ekonomiskt värde så måste du ha lagt ner tid i ditt intresse och lärt dig det den hårda vägen. En annan entusiast ironiserar ”*Alltid lika kul när icke insatta får hybris och tror att deras topplist-vinyl är värda en förmögenhet*”.¹¹ Kunskap om vinylers värde är en viktig egenskap inom vinylfältet om man inte ska göras till åtlöje. En entusiast uttrycker ”*jag föraktar människor som köper skivor i spekulativt syfte*”.¹² Entusiasterna vill överlag ha valuta för de pengar de spenderar på skivor, men de måste hålla sig på rätt sida av gränsen för vad som skulle kunna betraktas som samlande i spekulativt syfte istället för samlande drivet

⁶ Elektronikfreak <https://www.flashback.org/sp25210426> hämtat 2016-11-15.

⁷ CabriniGreen <https://www.flashback.org/sp42268825> hämtat 2016-11-24.

⁸ Zorze <https://www.flashback.org/sp47928924> hämtat 2016-12-16.

⁹ Imastrangerhere <https://www.flashback.org/sp25644959> hämtat 2016-12-06.

¹⁰ Farmia <https://www.flashback.org/sp39981945> hämtat 2016-12-16.

¹¹ Imastrangerhere <https://www.flashback.org/sp34697085> hämtat 2016-12-13.

¹² Golawn <https://www.flashback.org/sp47839382> hämtat 2016-12-16.

av ett musikintresse. Bourdieu resonerar kring hur symboliska kapital kan sammanfalla med reellt ekonomiskt kapital, att kunskap på ett fält kan leda till ekonomiska vinster (Broady 1988). På vinyl-fältet är det just det symboliska kapitalet av att vara musikkännare på diverse områden som underliggande även kan leda till förmågan att göra ekonomiska vinster i vinylhanteringen.

Enligt Bourdieu har varje fält sin egen logik att följa, med specifika egenskapers värde på bestämda fält. Det som avgör vilka aktörer som är viktiga på ett fält, handlar om hur de kan uppvisa det som på fältet anses vara det mest värdefulla kapitalet (Bourdieu 1986:263). På vinylfältet är således bland annat kunskap om vinylers tillgänglighet och insikten musikintressets vikt avgörande. De entusiaster som sitter inne med dessa kunskaper och också visar upp dem, tydliggör därmed sin relevanta plats på fältet. Nykomlingar som inte innehar dessa kunskaper eller ännu värre – inte förstår att de i alla fall borde ha dem, har det svårt att komma in på fältet (Broady 1988:6f).

6.2 Genrer som distinktionsvärde

För vinylentusiasterna värderas som nämnt unika skivor högre än de som det finns många av. Det unika inom vinylvärlden verkar delvis handla om genrer, där vissa premieras framför andra. Samlande av mainstream-musik på vinyl framstår inte vara lika eftersträvansvärt som att få tag på mer svåråtkomlig musik, vilket stämmer överrens med den generella bilden av samlande. En informant uttrycker *”Jag vill inte verka skrytlig men det finns inte så mycket mer att ’upptäcka’ förutom jazzen”*.¹³ Jazzens vida accepterade roll framkommer även när en nykomling frågar om råd; *”Finns det några svenska jazzplattor som inte kostar en njure som ni tycker man bör ha i samlingen?”*.¹⁴ Här ser vi att denna något smala genre utan problem klassar sig som lämplig vinylsamlarmusik. Andra diskussionsdeltagare visar att de inte samlar efter någon specifik genre, en uttrycker *”Det finns så oerhört mycket man kan ’samla’ på. Jag vet inte ens om jag samlar överhuvudtaget. Jag tror mest jag köper efter hjärtat och sen får jag se vad samling det blir”*.¹⁵ Samma entusiast uttrycker dock i ett annat sammanhang *”Jag samlar främst på prog”*¹⁶ – även om entusiasten ger uttryck för att *”följa hjärtat”* i sitt samlande, så finns det fortfarande ett fokus på en idag smalare genre så som prog. En annan diskussionsdeltagare säger *”När det gäller svenska artister är prog den överlägsna genren*

¹³ Stakbröte <https://www.flashback.org/sp23518462> hämtat 2016-11-15.

¹⁴ Catapilla <https://www.flashback.org/sp51281394> hämtat 2016-11-29.

¹⁵ Axis.bold.as.love <https://www.flashback.org/sp56051442> hämtat 2016-12-05.

¹⁶ Axis.bold.as.love <https://www.flashback.org/sp55981313> hämtat 2016-12-05.

för rariteter".¹⁷ Progg framstår här inte bara som en unik nog genre för vinylsamlare, utan även som den som man kan särskilja sig mest med som vinylsamlare när det kommer till svensk musik. En annan diskussionsdeltagare uttrycker "*Själv är jag väldigt stolt över min Throbbing Gristle – 20 Jazz Funk Greats. Kanske inte större pengavärde men vet att många fans vill ha den*".¹⁸ Den smala industrial-genre som Throbbing Gristle tillhör befinner sig även den inom ramen för vad som är unikt nog att diskutera om och samla på när det kommer till vinylskivor. Här uttrycks även värdet i det eftertraktade snarare än i det ekonomiska, även om de två värdena ofta sammanfaller.

Det framgår tydligt att mainstream-musik inte kvalar in som unik nog musik för vinylentusiaster. När en nykomling i diskussionstråden undrar varför Uggla-skivor är billiga får hen svaret att "*det dräller av Uggla. Dessutom vill inte folk ha skiten*".¹⁹ Vinylentusiasten som svarar på frågan här antyder (utöver att det finns stort utbud av mainstreammusik på vinyl) indirekt att hen vet lite bättre än frågeställaren. När Uggla omnämns som "skiten" tydliggörs det att detta inte är fin, unik nog musik för att vara populär och värd något hos vinylentusiaster. Det som klassas som "skit" hos vinylsamlare verkar generellt vara lättillgänglig musik. När en nykomling frågar om värderingsråd på skivor uttrycker en entusiast "*Nja, Phil Collins, Boney m, A-ha, Smokey, Abba, The Police, diverse dansband och annat krafs är väl inte riktigt min grej /---/ Släng skräpet är mitt tips*".²⁰ Här framgår det att värdet på skivorna utgår från en generell bild av vad som är bra musik, utifrån de preferenser som entusiasten som uttalar sig har och som hen förefaller anse vara allmänt rådande på fältet. Denne entusiast uttrycker även "*generellt saknar Magnus Uggla, Ulf Lundell, Bruce Springsteen och andra storsäljare värde*",²¹ vilket ytterligare visar att mainstream-musiken inte håller något större värde.

Bourdieu säger att smaken alltid är särskiljande, man distingerar sig alltså alltid från andra med sin smak. Han menar vidare att hyllande av gamla artister blir en slags frihetshandling, att man genom att hylla dem inte anpassar sig efter den nutida massindustrins krav (Bourdieu 1992:175). Utifrån detta resonemang kan man se på vinylsamlarnas reaktioner mot mainstream-musiken som ett uttryck för att de motsätter sig skivbolagens produktionslogik – de vill inte ha det enkla och lättillgängliga som de producerar, utan de vill vara fria i sitt

¹⁷ Imastrangerhere <https://www.flashback.org/sp32814467> hämtat 2016-12-13.

¹⁸ Tazqua <https://www.flashback.org/sp23052553> hämtat 2016-11-15.

¹⁹ Stakbröte <https://www.flashback.org/sp23055408> hämtat 2016-11-15.

²⁰ Imastrangerhere <https://www.flashback.org/sp28059560> hämtat 2016-12-13.

²¹ Imastrengerhere <https://www.flashback.org/sp32784398> hämtat 2016-12-13.

intresseutövande och söker sig därmed till mer obskyra saker. Tidigare nämnda studie av Hayes (2006) har gett liknande svar. Han har kommit fram till att ungdomars nyfunna intresse av vinylskivor kommer ur en uppfattning om att musikindustrin försöker styra deras musikkonsumtion (genom kampanjer för viss musik och likande), vilket de revolterar mot genom att köpa gamla skivor. De ignorerar att dessa äldre skivor även de är en del av musikindustrin och upplever en frihet från att bli styrda i sin musikkonsumtion (Hayes 2006). Diskussionsdeltagarna vars uttalanden undersöks i denna uppsats tar inte överlag avstånd från ny musik, men de motsätter sig nästan uteslutande mainstream- och topplistemusik. Att de smalare genrerna premieras skulle utifrån Bourdieus synsätt bero på att det är lättare att särskilja sig som anhängare till dessa. På detta sätt kan man se vinylsamlare som drivna av att särskilja sig med hjälp av sin musikkonsumtion.

6.3 Förhålla sig till det ökade utbudet

Med vinylskivans återuppväckta popularitet trycks allt fler vinylskivor upp. Gamla vinylskivor pressas upp på nytt och även nyproducerad musik släpps i vinylformat, man kan till exempel köpa Adeles senaste skiva "25" från 2016 i såväl digital version som på vinyl (CDON u.å. a) och The Clashes skiva London Calling från 1979 finns att köpa på nytryckt vinyl (CDON u.å. b). Upptryckandet av ny vinyl kan, utöver ett svar på en efterfrågan, vara ett sätt för skivindustrin att faktiskt sälja skivor igen – speciellt nu när streamingtjänster och illegala nedladdningar upptar mångas musikkonsumtion (Warr & Goode 2011). Statistik i Sverige visar en viss ökning av vinylens marknadsandel mellan 2015 och första halvåret 2016 (Ifpi Sverige u.å., Ifpi Sverige 2016). Tidigare år har vinyl inte fått en egen kategori i statistikpresentationen. BBC News skriver att vinylförsäljningen i Storbritannien 2016 var den högsta på 25 år (Savage 2017). Vinylskivan har alltså återigen fått en betydande roll i musikkonsumtionen.

Det finns en del positiva röster gällande det ökade utbudet av vinylskivor. En diskussionsdeltagare uttrycker att *"nästan alla plattor som jag vill ha släpps på vinyl igen. Strålande tider"*²² och en annan *"Kul att det finns så stort utbud av ny vinyl nu för tiden"*²³ och en tredje *"nyutgåvor o specialpressningar släpps på vinyl o det är ju glädjande"*.²⁴ Dessa tre vinylentusiaster upplever det ökade utbudet som något bra, som kan gynna deras

²² heartofdarkness <https://www.flashback.org/sp23598159> hämtat 2016-11-15 .

²³ Gloria.Romana <https://www.flashback.org/sp53147024> hämtat 2016-12-01.

²⁴ elektronikfreak <https://www.flashback.org/sp25268749> hämtat 2016-12-15.

skivsamlande. De intresserar sig förmodligen inte för vinylskivor av drivkraften att särskilja sig med hjälp av dem, vilket dock verkar vara fallet hos många andra.

När utbudet av vinylskivor ökar blir vinylsamlares jakt på det unika en större utmaning, vilket skapar svårigheter i att särskilja sig. Den musik som tidigare var unik i vinylformatet blir mindre värd då fler exemplar av vinylskivorna trycks upp. Att detta är något som för många är negativt märks av bland de entusiaster som inte ser lika positivt på denna utveckling i vinylbranschen. Det tar sig främst i uttryck i åsikter om kvalitén på de nypressade skivorna. En entusiast uttrycker *”Det finns bra nypressar men i regel är dom inget att ha. Vissa nypressbolag är köpvärda men generellt sett köper jag original eller inget alls”*.²⁵ Det framgår inte varför entusiasten tycker att nypressade skivor inte kan anses likvärdiga gamla versioner. Samma gäller en annan entusiast som säger *”Har både deras skivor på nypress, men det räknas inte.”*²⁶ Ser man till den tidigare nämnda fascinationen för jakten på vinylskivor, nedvärderas nypressade skivor eftersom de är lättillgängliga och därmed svåra att särskilja sig med. En annan entusiast säger sig ha svaret på varför nypressade vinylskivor inte är lika bra; *”Dock måste man ju hålla nypressat som ett nödvändigt ont. Låter inte lika bra, är inte lika sköna att hålla i och saknar själ”*.²⁷ Nypressade skivor bär inte på den historia som äldre skivor gör, vilket för denna entusiast är ett viktigt värde i vinylskivor.

6.3.1 Originalpressar

Fokus på vinylskivors olika pressar är uttryck för ett sätt som man som vinylsamlare fortfarande kan särskilja sig på. En entusiast konstaterar att hen *”Köper allra helst originalpress. Gör ju ingen skillnad på ljudet men själva tanken att någon en gång köpt den skivan helt ny och bland de kanske 10000 första av alla som pressades är häftig”*.²⁸ Här skapas ett värde utefter en känsla, en idé, om vinylskivans speciella egenskaper i sitt begränsade utbud. En annan entusiast uttrycker glädje över en skiva genom att säga *”600 ex i första pressningen! Sånt gillar jag”*.²⁹ Den begränsade upplagan, det bokstavligen unika, har ju ett stort värde hos samlarna.

Vinylskivors originalpressar har i regel ett betydligt högre värde i relation till senare pressar, en entusiast uttrycker *”självklart vill man ha förstapressarna av skivorna!”*³⁰ och en annan

²⁵ Chenille <https://www.flashback.org/sp56187796> hämtat 201-612-05.

²⁶ Imastrangerhere <https://www.flashback.org/sp25638885> hämtat 2016-12-06.

²⁷ Golawn <https://www.flashback.org/sp31029320> hämtat 2016-12-13.

²⁸ B. Mystic <https://www.flashback.org/sp23066112> hämtat 2016-11-15.

²⁹ Axis.bold.as.love <https://www.flashback.org/sp55616587> hämtat 2016-12-05.

³⁰ Fassl <https://www.flashback.org/sp36252160> hämtat 2016-12-13.

säger ”*det är ju förstapressningen man vill ha om man är seriös*”.³¹ Det visar sig alltså finnas vissa värden som en ”seriös” samlare följer. Dessa värden blir tydliga när nykomligar efterfrågar kunskap; ”*vad jag förstått så ska jag speciellt leta efter 1:a pressningar, gäller det alla musikstilar?/---/ hur ser man att det är en 1:a pressning?*”.³² Som vinylsamlare verkar det vara viktigt att känna till hur man förhåller sig till vilken musik och vilka pressar som anses värdefulla. En entusiast förklarar ”*Det stora värdet finns i förstahandsutgåvor och begränsad upplaga av betydelsefulla band eller pionjärer inom olika genres*”.³³ Här uttrycks ett värde i det ursprungliga på två plan, en kombination som gör dessa vinylskivor än mer svårtillgängliga och därmed eftertraktade för samlaren. En annan entusiast säger ”*Det är alltid specifika pressningar som är intressant för en samlare*”,³⁴ vilket ytterligare visar på detta värde hos entusiasterna. Kravet på engagemang skulle möjligen kunna vara en förklaring till varför vinylskivors olika pressar är viktiga att ha koll på, som en riktig samlare bör du vara engagerad i ditt intresse

Samtidigt som det är centralt med förstapressar, så vill vissa andra betona att musiken i sig är viktigast. En tidigare citerad entusiast berättar ”*butiken där jag köpte den [vinylskivan] påstod att det var 1:a press. Man vill ju inte bli blåst, även om jag i första hand köpte den för härliga musiken*”.³⁵ Här finns en slags dubbelhet; samtidigt som många verkar hungriga efter de värdefulla förstapressarna, så får det inte överglänsa det genuina musikintresset. Detta visar samma tendens som tidigare nämnda fenomen av att ekonomiska drivkrafter inte får vara större än musikintresset. En annan entusiast säger ”*visst är det kul ju tidigare pressning det är men musiken är ju den samma*”,³⁶ denne entusiast är inte helt övertygad av pressarnas betydelse, vilket utifrån Bourdieus synsätt skulle kunna tyda på att hen inte fullt ut bemästrat logiken på vinylfältet.

Värdet i skivors originalpress skapas utöver i dess exklusivitet, även i dess påstått bättre ljud. När en samlare säger att det inte är någon skillnad på ljudet i originalpressar, får hen svaret att ”*Jo, faktiskt gör det så många gånger [skillnad på ljudet] /---/ originalpressarna /.../ låter fruktansvärt bra och klart bättre gentemot de senare pressningarna (för att inte prata om nice price-nypressarna!)/---/ dynamiken på de tjocka originalpressarna är grym.*”.³⁷ Det verkar

³¹ Tom Tucker <https://www.flashback.org/sp27095825> hämtat 2016-12-06.

³² zorze <https://www.flashback.org/sp42763537> hämtat 2016-11-24.

³³ ComeOnURs <https://www.flashback.org/sp43920932> hämtat 2016-12-16.

³⁴ angelofsin <https://www.flashback.org/sp28638867> hämtat 2016-12-13.

³⁵ Imastrangerhere <https://www.flashback.org/sp25644959> hämtat 2016-12-06.

³⁶ Bret-Hart <https://www.flashback.org/sp39966196> hämtat 2016-12-16.

³⁷ Oakenshield <https://www.flashback.org/sp23093044> hämtat 2016-12-15.

vidare vara vedertaget att skivor pressade i Storbritannien är mer värda än andra och även här är det ljudet som framstår som avgörande. En informant uttrycker ”*Jag tycker i alla fall att brittiska pressningar låter bättre, och har dessutom laminerade omslag. /---/ 99% ska vara UK-press idag. Det har blivit så*”.³⁸ Det förekommer här ingen vidare förklaring till varför ljudet skulle vara bättre, mer än att det ”*har blivit så*”. Om ljudet på originalpressar är bättre eller inte låter jag vara osagt, men att ett värde byggs upp kring dess originalitet går att konstatera. En diskussionsdeltagare som är trött på entusiaster som säger sig veta bäst uttrycker ”*Dessutom finns det givetvis massor med ’fina’ audiofiler som vet ’bättre’ än vi andra... Folk som vill göra sig märkvärdiga på saker som vi andra inte har en aning om... eller ens hör skillnad på...*”³⁹ Detta uttalande visar att enigheten inte är fullständig bland vinylentusiasterna i denna fråga.

Det finns emellertid en grupp av entusiaster som säger sig veta varför ljudet är bättre på tidiga pressar, en uttrycker ”*I många fall låter förstapressarna mycket bättre beroende på plåtarna och givetvis också i vilken fabrik de pressats*”.⁴⁰ En annan hävdar att ”*Problemet är väl att de nya vinylskivorna är digitalt mastrade och således spelar det ingen roll för ljudet att formatet är vinyl, då kan du lika gärna köpa CD-skivan om du är ute efter det bästa ljudet*”.⁴¹ Låter vinylskivorna som CD-versionerna av musiken är den enligt denna entusiast inte värd något i vinylmått mätt. Denna entusiast uttalar sig inte i vad vinyl-ljud innebär, men det finns de som uppskattar det knaster som är unikt för ljudet av vinylskivor.

6.3.2 Knastret som förtjänst

När vinylentusiasterna talar om bra ljud på vinylskivor framgår det sällan om det räknar in knastret som en positiv del av ljudbilden. I en diskussion om nya pressar och äldre skivor uttryckte en entusiast ”*Adeles senaste lät knastrigt och inte speciellt bra. Medans till exempel Hysteria från slutet av 80-talet har mer dynamik och bas samt mindre knaster*”.⁴² Här framställs förekommet knaster som en anledning till att nya pressar inte är bra, vilket tyder på att definitionen av bra ljud är knasterfritt ljud. En annan diskussionsdeltagare uttrycker dock ett större tycke för knastret ”*Det finns inget som är så bra som när man hör en bra rocklåt på en vinyl. Det knastrande ljudet, den ibland lite halvtaskiga kvaliteten, ja allt är underbart!*”.⁴³ Kärleken till knastret kopplas här samman med en bristande kvalité, vilket tyder på att det inte

³⁸ Stakbröte <https://www.flashback.org/sp25481272> hämtat 2016-12-06.

³⁹ Taff <https://www.flashback.org/sp51908905> hämtat 2016-11-29.

⁴⁰ Oakenshiold <https://www.flashback.org/sp39966259> hämtat 2016-12-16.

⁴¹ thefireman <https://www.flashback.org/sp35841873> hämtat 2016-12-13.

⁴² MagnusJ666 <https://www.flashback.org/sp56187616> hämtat 2016-12-05.

⁴³ maryshaw <https://www.flashback.org/sp25973715> hämtat 2016-12-06.

är en del av en vinylentusiasts idé om en ”bra” ljudbild. Det finns dock ett värde i den knastriga ljudbilden, en tredje röst i knasterdiskussionen säger *”Jag tycker att det är lite av charmen med det där smånastrande ljudet i högtalarna, hade jag velat ha en perfekt ljudbild hade jag lyssnat på datorn eller mp3:n istället”*.⁴⁴ Dessa entusiaster finner värde i den defekta ljudbilden som vinylskivors knaster ibland kan ge, en defekt som gör att de väljer vinylformatet framför andra. Möjligen kan den ”perfekta” ljudbilden vara en motsättning till den ”känsla” som många vinylentusiaster verkar lockas av.

6.3.3 Begränsande av formatet

Det ökade utbudet av vinylskivor kräver alltså nya strategier, kunskap och kompetens av att hitta det unika som kan distingera en som vinylsamlare. Det finns även tendenser av att vinylentusiaster uttrycker en underliggande vilja att begränsa musikformaten, vilket märks i motstånd mot mp3-filer. En diskussionsdeltagare uttrycker *”Jag uppmanar alla att bannlysa det förstörande formatet MP3!”*⁴⁵ och fortsätter *”egentligen ska inte vinyl konverteras till digitalt format utan just spelas analogt /---/ Så fort den analoga musiken konverteras till digitalt format så tappar den mycket av sin tjusning”*.⁴⁶ Genom att stå emot överföring av vinylskivor till det mer lättillgängliga och vidare spridbara formatet mp3, hindrar man att värde tillskrivs detta sätt att lyssna på musik. När endast vinyl anses vara giltigt musikformat, och endast i originalpressningar från England, så kan det förbli få som kan göra ”rätt” när det kommer till musikkonsumtion, vilket gör att vinylentusiaster enklare kan särskilja sig. Ur en bourdieusk synvinkel handlar detta begränsande av vad som är ”rätt” på vinylfältet om att det inte för lättvindigt ska gå att ta sig in på fältet och bli en vinylentusiast av hög rang.

7. Vinylskivan som fysiskt medium

Det tilltalande med vinylskivan som ett fysiskt medium framkommer på flera olika sätt. Utöver att de faktiskt är artefakter som fysiskt går att samla på (till skillnad från de digitala motsvarigheterna), så uppskattar entusiasterna allt från vinylskivornas omslag till vårdandet och uppvisandet av dem.

7.1 Omslag som konstverk

Ett av de stora värdena med vinylskivorna ligger i dess omslag. De ger skivorna ytterligare en upplevelsedimension som ofta går missad i lyssnande på digital musik. Många uttrycker även

⁴⁴ lendryggh <https://www.flashback.org/sp32154053> hämtat 2016-12-13.

⁴⁵ elektronikfreak <https://www.flashback.org/sp25262837> hämtat 2016-11-24.

⁴⁶ elektronikfreak <https://www.flashback.org/sp25268810> hämtat 2016-11-24.

att CD:ns mindre omslag inte kan jämföras med vinylens. En entusiast säger exempelvis *”omslagen är större, vilket gör framsidorna till konstverk på ett sätt som inte funkar lika bra på CD”*.⁴⁷ Det är många som refererar just till konst när de pratar om sina vinylskivors omslag, vilket då ger dem ett värde utöver det musikaliska – det visuella spelar in i upplevelsen av vinylskivan. En annan entusiast berättar *”För övrigt ser jag snygga vinylomslag lite som konst. De gör sig bra på vägglisten, och inget går upp mot att undersöka konvolutet medan skivan spinner runt på sin tallrik”*.⁴⁸ Här målas en bild upp av lyssnarakten som storslagen, mycket på grund av omslagens inverkan på upplevelsen vilket ytterligare en entusiast instämmer i; *”Snacka om att det är en helt annan känsla i att lyssna på vinyl, känns väldigt häftigt att lyssna på musiken samtidigt som man ser skivan snurra. Och så dessa UNDERBARA fodralen ☺”*.⁴⁹ Upplevelsen att lyssna på vinylskivor bjuder alltså in flera sinnen, inte bara hörseln som dominerar när man lyssnar på digital musik. För den bästa musikupplevelsen används utöver hörseln i vinyllyssnandet även synen för att insupa vackra omslag samt känslan i hanteringen av de fysiska vinylskivorna.

7.2 Visa upp sina klenoder

Värdet i vinylskivor som en materiell artefakt märks i uppvisandet av samlingarna, något som förekommer i diskussionerna i forumtråden. En entusiast säger *”Nu vill jag se era samlingar”*⁵⁰ och bifogar en bild på sin skivhylla. En annan säger *”hakar väl på trenden att visa upp sin samling”*⁵¹ och gör samma sak. Vissa lägger upp bilder på sina finaste fynd och andra skriver listor över nya inköp för att visa upp för de andra diskussionsdeltagarna. Uppvisandet av sina klenoder är alltså en del av vinylsamlandet, vilket till en stor grad möjliggörs tack vare internet och forumtråden. När man idag samlar på vinylskivor blir de till klenoder på ett annat sätt än vad de var under sin första storhetstid, då de inte fanns alternativa musikformat på samma sätt som det gör idag. De vinylskivor som under exempelvis 1970-talet utgjorde en musiksamling har idag en annan betydelse, där det materiella har ett tydligt värde i sig. En musiksamling idag skapas smidigast i digital form, vinylsamlarna är alltså ute efter något mer än att bara kunna lyssna på musik. Samlartendenserna är tydligt utmärkande, då specifika exemplar är viktigare än innehavandet av en viss sorts föremål.

⁴⁷ CochonSordide <https://www.flashback.org/sp31004368> hämtat 2016-12-13.

⁴⁸ fritjofkonkas <https://www.flashback.org/sp34405392> hämtat 2016-12-13.

⁴⁹ Zhell <https://www.flashback.org/sp27741805> hämtat 2016-12-13.

⁵⁰ TheBuster <https://www.flashback.org/sp45445496> hämtat 2016-12-16.

⁵¹ farmia <https://www.flashback.org/sp45474995> hämtat 2016-12-16.

7.3 Vårda sina klenoder

Vad som ytterligare visar ett värde i vinylens fysiska format är diskussionerna om hur man bäst tar hand om sina skivor. Det framgår att det finns sätt som är rätt och fel när det kommer till detta område. För vinylsamlarna är det viktigt att hålla sina vinylskivor i bra skick, en entusiast uttrycker *"kom ihåg- skicket är allt.... för samlarna"*.⁵² En viktig fråga för entusiasterna är då hur man bäst förvarar sina klenoder, vilket det finns många åsikter om. *"Jag har alla mina skivor i plast fickor, vill inte att fodralen skall bli slitna"*⁵³ berättar en entusiast. En annan tar det steget längre och säger *"Om du förvarar skivan inuti omslaget så bildas det lätt så kallat "ringwear" på omslaget. /---/ Förvara därför skivan (i innerpåsen) utanför omslaget. Självlklart i samma plastficka"*.⁵⁴ Omslaget vars ursprungliga funktion var att skydda vinylskivan, bör alltså istället skyddas från de skador som skivan kan ge dem i form av ett runt märke.

Var man förvarar sina skivor är även det av vikt, till stor del för att upprätthålla ett bra skick på sina skivor. Rumstempererade utrymmen utan fukt är vad entusiasterna råder är bäst, en säger *"det räcker med en unken källare med fukt i rummet för att omslagen ska knyckla sig. Så nej, inte en bra förvaringslösning"*.⁵⁵ Omslagen förstörs om de förvaras i fel utrymmen, och klenoden förlorar därmed en del av sitt värde. Vilka hyllor som är bra nog för att bära upp skivsamlingarna är även det en viktig fråga för entusiasterna. Många är överrens om vad som gäller, en entusiast berättar; *"Jag kör på Expedit från Ikea, har funkad fint i många år"*⁵⁶ och flera andra instämmer; *"Expedit är mycket stabil om man använder den rätt."*⁵⁷ och *"Expedit verkar vara en populär skivhylla (montera rätt så den inte välter)"*.⁵⁸

När entusiasterna i diskussionerna tipsar varandra om vad de anser vara smarta praktiska lösningar, bidrar de även till att skapa en konsensus kring vad som är "rätt" sätt att hantera och förvara sina vinylskivor på. Sökandet efter sådan "rätt" kunskap kan även ses i efterfrågan om hur andra entusiaster gör, en undrar *"Någon som kan rekommendera ett bra ställe att köpa 'sorteringskort' sådana som man hittar i skivbutikerna? Sedan hur har ni organiserat era samlingar? Kör ni bokstavsordning, Genre land etc..?"*⁵⁹ En riktig vinylentusiast har specifika sorteringsprinciper, vilka även dem efterfrågas av entusiaster som vill samla på

⁵² xxpunkxx <https://www.flashback.org/sp40695696> hämtat 2016-12-16.

⁵³ TheBuster <https://www.flashback.org/sp41244683> hämtat 2016-12-16.

⁵⁴ angelofsin <https://www.flashback.org/sp28723525> hämtat 2016-12-13.

⁵⁵ Oakenshield <https://www.flashback.org/sp43068639> hämtat 2016-12-18.

⁵⁶ Mötley <https://www.flashback.org/sp39321194> hämtat 2016-12-14.

⁵⁷ -Johan- <https://www.flashback.org/sp39347786> hämtat 2016-12-15.

⁵⁸ Stakbröte <https://www.flashback.org/sp39321096> hämtat 2016-12-14.

⁵⁹ TheBuster <https://www.flashback.org/sp41132090> hämtat 2016-12-16.

vinylskivor på ”rätt” sätt. Den fysiska hanteringen av skivorna blir viktiga värden på vinylfältet. Denna omsorg och omvårdnad av vinylskivorna kan även ses som en motreaktion på det sätt som Fortunatis (2014) antyder att dagens mobila tekniker hanteras på. Hon menar att mobila tekniker har en kortare livstid då man idag suger ut det bästa av nya produkter och slutar att använda dem av andra anledningar än att de är obrukbara (Fortunatis 2014:27). Vårdandet av flera decennier gamla vinylskivor passar kanske bättre in i vårt samhälle där människors livstid blir längre och längre.

8. Internet och platsens betydelse

Den undersökta forumtråden är ett exempel på en del i den förändring som tekniska medier har medfört, här i form av nya förutsättningar på grund av internet. Det illustrerar i allra högsta grad McLuhans *global village*; tid och rum för diskussionen är förändrad. Thompson (2001) poängterar även han hur de tekniska medierna har förändrat villkoren för kommunikation när det kommer till tid och plats och hur detta därmed förändrar dessa två aspekter i det sociala livet (2001:35). Det som innan internets intåg skedde i skivaffärer kan nu ske på internet; entusiaster kan mötas och diskutera sina skivor i en forumtråd när de sitter hemma, alla tider på dygnet. I kombination med köpsajter på internet är det nu möjligt att praktisera hela sitt musiksamlade hemifrån, när det kommer till vinylskivor såväl som digitala motsvarigheter.

Utifrån denna bild av dagens medierade samhälle, bör man idag inte styras av den fysiska platsen och tiden i vinylsamlade. I diskussionstråden om vinylskivor pratas det gott om hemsidor för vinyl och många röster gillar köp-, sälj- och samla musik-sajten Discogs. En informant uttryckte att ”*Discogs är så lätt att använda /---/ siten är ett fantastiskt verktyg*”⁶⁰ och en annan fyller i ”*samtidigt så är Discogs väldigt bra att lägga in sina skivor i samlingen så man vet vilka skivor man har hemma*”.⁶¹ En internetsida som denna blir till en slags virtuell skivbutik där entusiasterna kan hålla koll på sin samling, leta efter nya fynd och få skivor värderade. Även det faktum att alla diskussionsdeltagare faktiskt använder sig av den undersökta diskussionstråden som en plats att prata om sitt intresse på, visar även det på en positiv inställning till vad dagens möjligheter med internet kan erbjuda vinylsamlare.

⁶⁰ Catapilla <https://www.flashback.org/sp51927209> hämtat 2016-11-29.

⁶¹ Rebal179 <https://www.flashback.org/sp51927275> hämtat 2016-11-29.

8.1 Möjligheten att fynda

Mycket visar dock på att platsen faktiskt har stor betydelse för vinylentusiasterna. Många säger att det som tilltalar mest i vinylsamlandet är att bläddra fysiskt bland vinylskivor. Vad loppmarknader och fysiska skivbutiker har som internetsidor inte har på samma sätt, är möjligheten att fysiskt leta bland skivor och hitta både saker som man letar efter och saker som man inte visste att man letade efter. På internet är de främsta funktionerna att söka efter saker som man i förväg vet att man vill ha. Entusiaster diskuterar loppmarknaders övertag över internetsidor; *”Tycker faktiskt det är roligare att gå och leta i antikaffärer och på loppisar, känslan av att hitta något riktigt bra helt otippat är svårslagen!”*⁶² och *”det känns lite som att riktiga fynd hittas bäst på någon obskyr loppmarknad med så få besökare som möjligt”*.⁶³ Man kan här se att internet med sina sök-, diskussions- och värderingsmöjligheter har skapat en svårighet för entusiasterna att hitta de eftertraktade vinylfynden. Därmed premieras de egenskaper som den fysiska loppmarknaden har, det obearbetade och ofta osorterade som kan gömma skatter.

Ett annat ofta uppskattat inslag i vinylsamlandet är de olika skivmässor som hålls runt omkring i landet, en entusiast säger *”Skivmässa i Halmstad idag! Blev inte handlat så mycket men alltid trevligt att bläddra i backarna”*⁶⁴ och en annan föreslår *”Vi anordnar FB’s egna vinylbuss till nästa års mässa!”*⁶⁵ Skivmässorna erbjuder både ett sätt för entusiasterna att fysiskt mötas och att fysiskt bläddra bland skivor, två omtyckta aspekter av vinylsamlandet som är övergripande platsbundet. Det finns dock entusiaster som inte är lika positiva, en säger *”Jag har fått för mig att skivmässorna börja sjunka i kvalitet, det verkar vara lyckosökare som köpt upp samlingar och tror att abba skivor och liknande skräp går för hundralappen och rariteterna har ebay priser”*.⁶⁶ Här märks det ett motstånd mot de säljare som målas upp som både icke insatta och delvis för insatta på vinylområdet. De har inte förstått att vanliga skivor inte är något värt samtidigt som de vet vad de kan ta betalt för det riktigt eftertraktade. En annan entusiast är även den negativ och säger; *”Senaste mässorna jag varit på har sugit rätt hårt. Fynden fyndas innan öppning om man säger så, likaså försvinner de hetaste plattorna då också. Nu kanske jag låter pessimistisk men det är så jag upplever det ☹️”*.⁶⁷

⁶² Rabbadab <https://www.flashback.org/sp42770827> hämtat 2016-12-21.

⁶³ Imastrangerhere <https://www.flashback.org/sp27107301> hämtat 2016-12-06.

⁶⁴ CrazyWorld <https://www.flashback.org/sp30615226> hämtat 2016-12-13.

⁶⁵ tha-rock <https://www.flashback.org/sp40328058> hämtat 2016-12-16.

⁶⁶ TheBuster <https://www.flashback.org/sp34243474> hämtat 2016-12-13.

⁶⁷ Stakbröte <https://www.flashback.org/sp36656285> hämtat 2016-12-14.

Popularitetvurmen för vinylskivor skapar en önskad konkurrens bland entusiasterna, vilket för den senaste talaren även bidragit till ett minskat intresse för skivmässorna.

Att samlas kring skivmässan behöver vidare inte alltid innebära att fysiskt vara på plats. En entusiast säger *”Grämma mig att jag inte kan åka på det [skivmessa] eftersom jag jobbar. Hoppas att ni lägger upp era fynd med tiden. Det skulle vara roligt att läsa och se”*.⁶⁸ Detta visar specifikt diskussionsträdens kompletterande roll till det fysiska rummet, när vinylentusiasten har en begränsning i tid så finns fortfarande möjligheten att vara med och ”umgås”, om inte på skivmässan, så i efterdyningarna av den i det virtuella diskussionsrummet. En annan entusiast berättar *”Jag handlar ju helst i butik då man kan se, känna och kanske provspela skivorna, men eftersom närmaste butik med något sånär utbud ligger typ 13 mil från där jag bor kommer jag nog handla en del på Tradera eller blocket.”*⁶⁹ Här märks vidare internets kompletterande roll i vinylsamlandet tydligt – finns inte möjligheten att förflytta sig i rummet så kan internet vara ett alternativ.

8.2 Stereoanläggningen och den samlande faktorn

Den stereoanläggning som man spelar sina vinylskivor på visar även den på platsens betydelse för vinylentusiaster. En entusiast säger *”Det känns helt enkelt som det blir en större grej att låta den [stereoanläggningen] snurra fram ljudet”*.⁷⁰ Det finns som tidigare nämnt ett motstånd mot att lyssna på musik på mp3-format bland entusiasterna, dock verkar det vara okej under vissa förutsättningar. En entusiast säger *”det [mp3] funkar ju som bärbart format om man vill lyssna när man är ute”*⁷¹ och en annan fyller i *”självkänt funkar MP3 /.../ i en MP3 spelare med ett par risiga lurar men i ”finstereon” hemma rekommenderar jag FLAC eller WAV eller ännu hellre VINYL! ☺”*.⁷² Söker man kvalitet i sitt musiklyssnande så är vinyl överlägset mp3-filen. Utifrån Bourdieus synsätt visar denna inställning till det digitala musikformatet att det hos entusiaster finns ett ”rätt” sätt att lyssna på musik på. Det synliggör även att musiklyssnandet på promenaden är mindre värt än det platsbundna lyssnandet vid finstereon. Möjligen är detta ett uttryck för ett motstånd mot det mindre fokuserade teknikanvändandet som mobila tekniker erbjuder (Wilken & Goggin 2011:14).

Det fysiska rummet visar sig alltså vara viktig i själva lyssnarakten. En entusiast säger *”jag tycker det är kul att samlas kring, om man är några som är intresserade, bara sitta och*

⁶⁸ Rebal179 <https://www.flashback.org/sp52461363> hämtat 2016-12-01.

⁶⁹ Antoonj <https://www.flashback.org/sp27100041> hämtat 2016-12-06.

⁷⁰ CommanderBCJ <https://www.flashback.org/sp44347018> hämtat 2016-12-16.

⁷¹ brianmolko <https://www.flashback.org/sp25269042> hämtat 2016-11-24.

⁷² elektronikfreak <https://www.flashback.org/sp25269103> hämtat 2016-11-24.

diskutera ^^".⁷³ Den sociala delen av vinylsamlandet förefaller även det viktig för många entusiaster. En annan konstaterar "finns inte mycket som slår att omorganisera sin samling en fredagkväll i sällskap med vänner och alkohol"⁷⁴ och en annan berättar att den gillar "att sitta hemma hos en polare och bläddra i samlingen, hitta ett coolt skivomslag, lägga på skivan, kolla konstverket, diskutera låtarna. Försök göra det med mp3:or eller spotify. Man tar helt enkelt tillbaka makten över sin fritid".⁷⁵ Vinylskivorna inbjuder till ett sätt att lyssna på musik som digitala motsvarigheter inte kan jämföras med fullt ut. Flera vinylentusiaster vittnar om att digital musik och internetjänster har gjort att deras musiklyssnande blivit allt mer trivialt, en uttrycker "Jag har tröttnat på det [lyssningstjänsten Spotify] efter som musiken bara blev något som gick i bakgrunden".⁷⁶ En annan entusiast instämmer och säger "Sätter man på en platta så är det musiken man koncentrerar sig på. Spotify däremot används mest för min del som bakgrundsmusik när man jobbar eller något liknande".⁷⁷ Här märks det tydligt hur vinyllyssnandet kan ses som en motreaktion mot musikens digitalisering – musiklyssnandet har en tendens att bli ofokuserat i digitalt format.

⁷³ landmarc <https://www.flashback.org/sp23323491> hämtat 2016-11-15.

⁷⁴ Crucial <https://www.flashback.org/sp47203421> hämtat 2016-12-20.

⁷⁵ TheBuster <https://www.flashback.org/sp38670425> hämtat 2016-12-14.

⁷⁶ TheBuster <https://www.flashback.org/sp34593071> hämtat 2016-12-13.

⁷⁷ Flamingo <https://www.flashback.org/sp38668062> hämtat 2016-12-14.

9. En motreaktion på digitaliseringen och det stora utbudet

Den återfödda fascinationen för gamla tekniker framstår till stor del vara en motreaktion på samhällets digitalisering och konsekvenserna som kommer med den. Det förekommer svårigheter i att tillhandahålla det unika i en tid med oändligt stora utbud. Den genuina upplevelsen är då nära kopplat med något unikt och svårtillgängligt. Vinylsamlare förefaller utifrån den undersökta forumtråden vara ett uttryck för motstånd mot det stora musikutbudet och således ett sätt att distingera sig som en genuin musikkännare. Entusiasterna visar sig ha tydliga idéer kring vad som är genuint nog på vinylområdet i form av skivors genrer, pressar och ljudkvalitéer. Utifrån föreställningar om dessa värden distingeras de sig både från varandra men framförallt från den digitala musiken.

Flera entusiaster vittnar om att den digitala musiken idag har blivit till ett bakgrundsljud. För den sanne musikkännaren krävs en större och mer meningsfull lyssningsakt för att ta musiken på allvar. Det visar på ett djupare musikintresse när man gör något mer än att bara lyssna på hitlåtar i en Spotify-lista. Med vinylskivor kan vi även ta till oss en skivas alla låtar på ett annat sätt än med digital musik, då det är svårare att byta låt på en vinylspelare. Den ofokuserade lyssningsakt som dagens mobila teknologier erbjuder kan ses som en anledning till den motreaktion som manifesteras med det stationära vinyllyssnandet. Wilken & Goggin (2011:14) menar att den ofokuserade användarpraktiken delvis definierar mobila teknologier. Musiklyssnande riskerar att bli ytligt när man med de mobila teknologierna samtidigt kan ha uppmärksamheten på annat håll än på musiken. Vi kan till exempel använda musiken i hörlurarna som en ljudkuliss när vi åker buss eller sitter och läser. Vinylskivan och det fokus den till en större del kräver i användarpraktiken, blir då ett lockande alternativ för musikkännaren som vill manifesteras sin hängivenhet till musiken. De många sinnen som ingår i lyssningsakten när vi lyssnar på vinylskivor (känsl, hörsel och syn) manifesterar musikkännarens andliga förhållningssätt till musiken, vilket inte är möjligt på samma vis med vinylens digitala motsvarigheter. Innan inspelningstekniken ens var uppfunnen innebar musikupplevelser konserter med en trubadur eller dylikt – en upplevelse som även den inkluderade alla sinnen. Vinyllyssnandet går även att jämföra med hur man som publik tar till sig filmer på bio, pjäser på teatern eller konstutställningen på galleriet – med fokus på och respekt för konstverket. Ofokuserat musiklyssnande i hörlurarna på bussen kan jämfört med det fokuserade vinyllyssnandet vara vad snabbmat är i jämförelse med slowfood; det senare kräver ett större engagemang och mer tid än de snabbare, mer lättillgängliga motsvarigheterna. Att lyssna på vinylskivor kräver överlag ett större engagemang än digitalt

musiklyssnande, både när det kommer till inköp av skivor och själva lyssningsakten. Detta engagemang liknar det som punkarna hade för sin musik på 1970-talet. Då var man beredd att lägga ner pengar för att resa dit musiken fanns. Nu kommer musiken till oss, tack vare internet och digitala tekniker. Vinylentusiasterna är idag istället beredda att lägga ner pengar på vinylskivor som kan ge dem den musikupplevelse de eftersträvar.

Upplevelsen av det mer svårtillgängliga och unika skulle kunna ses som ett generellt drag i fascinationen för äldre teknologier och produkter. Vad som i denna undersökning framkommit vara specifikt viktigt för vinylens återkomst är det fysiska rummets betydelse. Det framgår att vinylentusiasterna finner glädje i att mötas i sitt intresse. Detta är något som de kan göra i forum så som den undersökta vinyltråden. På internet kan de både visa upp att de lyssnar på musik och även diskutera vad för musik de uppskattar – vilket till viss del kan motsvara vad man tidigare framförallt gjorde i den fysiska skivaffären. I vinyldiskussionerna framgår det att internets möjligheter dock inte lyckats döva förtjusningen i hanteringen av det fysiska mediet vinylskivor, framförallt i jakten på nya skivor premieras det fysiska letandet framför de köpfunktioner som internet erbjuder.

Den samlande faktorn i de virtuella diskussionerna om vinylskivor handlar om ett fysiskt medium. En lika engagerade lyssnarskara som diskuterar vad de lyssnar på i sina hörlurar på gymmet är inte lika trolig att existera. Att lyssna på vinylskivor har en kollektiv dimension som lyssnande av digital musik ofta saknar, vilket hänger ihop med formatets platsbundenhet. Digital musik kan man lyssna på i hörlurar när man i rörelse, vinylskivan kräver däremot sin trögflyttade stereoanläggning. Flera entusiaster uttrycker glädje i att mötas kring musikspelaren och visa upp skivor för varandra – platsen har ett värde för vinylentusiasten.

Slutligen, i en tid där digitaliseringen delvis har ”urvattnat” musiklyssnandet blir samlandet av det förgångna musikformatet vinylskivan ett sätt att manifesteras musikintresse på.

Diskussioner på internet är ett ställe att visa upp detta intresse på och internet har vidare en kompletterande roll i vinylsamlandet. Det helt platslösa vinylsamlandet visar sig dock inte möjligt, inte bara för att skivorna och musikanläggningarna är fysiskt svåröflyttade, utan även på grund av de andra värden i materialiteten som framkommit i denna undersökning. Det är framförallt känslan i den fysiska hanteringen av skivorna samt den samlande och kollektiva funktionen i lyssnar- och samlarakten som ett stort värde ligger. Värdet i materialiteten gör att platsens betydelse kanske inte kan upphävas, då platsen är en del av musikupplevelsen.

Som vi såg i inledningen skrev Marshall McLuhan (1967) alltså att nya teknologier bidrar till en vanärande miljö och att dess föregångare därmed ses som något finare, som en konstform. Den tekniska utvecklingen har idag resulterat dels i ett oändligt stort utbud av musik och dels i mobila teknologiers ofokuserade och platslösa användarpraktiker – en miljö som vissa musikkännare motsätter sig. De värden som i denna kontext tillskrivs det förgångna formatet vinylskivan gör att den inom vissa kretsar idag ses som en högre konstform än dess digitala motsvarigheter.

11. Källförteckning

11.1 Litteratur

Bartmanski, Dominik & Woodward, Ian (2015). The vinyl: The analogue medium in the age of digital reproduction. *Journal of consumer Culture*. 15 (1): 3-27.

Belk, Russell W. (1988) Possessions and the Extended Self. *Journal of Consumer Research*., 15 (2): 139-168.

Bourdieu, Pierre (1992). *Kultur och kritik: anföranden*. Göteborg: Daidalos

Bourdieu, Pierre (1986). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: Salamander

Broady, Donald (1988). Kulturens fält. Om Pierre Bourdieus sociologi, Masskommunikation och kultur, NORDICOM-Nytt/Sverige, 1–2: 59–88.

Bäckström, Pia, Larsson, Marianne & Sylwan, Björn (2000). *Märkvärdigt!: om frimärken, vykort och samlande*. Stockholm: Postmuseum

Clifton-Mogg, Caroline (2003). *Passionen att samla*. Malmö: Richter

Drougge, Unni (1994). *Jag jag jag!: roman*. Stockholm: Forum

Fay, Brian (1996). *Contemporary Philosophy of Social Science*. London: Blackwell.

Golbeck, Jennifer (2013). *Analyzing the social web [Elektronisk resurs]*. Amsterdam: Elsevier

Grable, John & Watkins, Kimberly (2016) Quantifying the Value of Collecting: Implications for Financial Advisers. *Journal of Family & Economic Issues*. 37 (4): 639-648.

Hayes, David (2006). “Take Those Old Records off the Shelf”: Youth and Music Consumption in the Postmodern Age. *Popular Music & Society*. 29 (1): 51-68.

Heijden, Tim van der (2015) Technostalgia of the present: From technologies of memory to a memory of technologies. *NECSUS European Journal of Media Studies*. 4 (2): 103-121.

Knowles, Kim. (2015) Locating vintage. *NECSUS European Journal of Media Studies*. 4 (2): 73-84.

Kozinets, Robert V. (2010). *Netnography: doing ethnographic research online*. Los Angeles, Calif.: SAGE

McLuhan, Marshall (1967). *Media: människans utbyggnader*. Stockholm: PAN/Norstedt

Magaudda, P (2011) When materiality 'bites back': Digital music consumption practices in the age of dematerialization. *Journal of Consumer Culture*. 11 (1): 5-36

Nokelainen, Tomi & Dedeheyir, Ozgur (2015). Technological adoption and use after mass market displacement: The case of the LP record. *Technovation*. 36-37: 65-76

Osborne, Richard (2012). *Vinyl: a history of the analogue record*. Farnham: Ashgate

Thompson, John B. (2001). *Medierna och moderniteten*. Göteborg: Daidalos

Warr, Richard & Goode, Mark M.H. (2011) Is the music industry stuck between rock and a hard place? The role of the Internet and three possible scenarios. *Journal of Retailing and Consumer Services*. 18 (2): 126-131

Yochim, Emily Chivers & Biddinger, Megan (2008) 'It kind of gives you that vintage feel': vinyl records and the trope of death. *Media, Culture & Society*. 30 (2): 183-195

Østbye, Helge (2004). *Metodbok för medievetenskap*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

11.2 Elektroniska källor

CDON. (U.å. a) *Adele samlings sida*. CDON.com

http://cdon.se/musik/adele_samlings_sida/?utm_source=playground_music&utm_medium=banner&utm_campaign=playground_music_adele (Hämtad 161231)

CDON. (U.å. b) *London Calling (2LP)*. CDON.com

[http://cdon.se/musik/clash/london_calling_\(2lp\)-33488277](http://cdon.se/musik/clash/london_calling_(2lp)-33488277) (Hämtad 161231)

Ifpi Sverige (u.å.) *Statistik Ifpi*. Ifpi.se <http://www.ifpi.se/dokument-och-statistik?cat=2015> (Hämtad 161208)

Ifpi Sverige (2016) *Statistik Ifpi*. Ifpi.se <http://www.ifpi.se/wp-content/uploads/IFPI-Sverige-f%C3%B6rs%C4%lfningsstatistik-halv%C3%A5ret-2016.pdf> (Hämtad 161208)

Savage, Mark (2017). UK vinyl sales reach 25-year high. *BBC news*. 3 januari

<http://www.bbc.com/news/entertainment-arts-38487837> (Hämtad 170105)

Punkrock (1978) [Film] Regissör: Stig Larsson, Darek Hodor & Lennart Peters. Stockholm: Dramatiska institutet

11.3 Källor empiri

1. Stakbröte (2010) *Flashback* [Forum] 12 maj. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp23052161> [2016-11-15]
2. Nicke-K (2013) *Flashback* [Forum] 3 april. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp42777175> [2016-11-24]
3. TheBuster (2012) *Flashback* [Forum] 8 april. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp36696534> [2016-12-14]
4. Cancel (2012) *Flashback* [Forum] 19 juni. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp37947621> [2016-12-14]
5. TheFortress (2015) *Flashback* [Forum] 10 februari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp52216568> [2016-12-01]
6. Elektronikfreak (2010) *Flashback* [Forum] 1 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp25210426> [2016-11-15]
7. CabriniGreen (2013) *Flashback* [Forum] 2 mars. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp42268825> [2016-11-24]
8. Zorze (2014) *Flashback* [Forum] 14 mars. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp47928924> [2016-12-16]
9. Imastrangerhere (2010) *Flashback* [Forum] 21 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp25644959> [2016-12-06]
10. Farmia (2012) *Flashback* [Forum] 23 oktober. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp39981945> [2016-12-16]
11. Imastrengerhere (2011) *Flashback* [Forum] Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp34697085> [2016-12-13]
12. Golawn (2014) *Flashback* [Forum] 8 mars. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp34697085> [2016-12-13]
13. Stakbröte (2010) *Flashback* [Forum] 5 juni. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp23518462> [2016-11-15]
14. Catapilla (2014) *Flashback* [Forum] 29 november. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp51281394> [2016-11-29]
15. Axis.bold.as.love (2016) *Flashback* [Forum] 17 januari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp56051442> [2016-12-05]

16. Azis.bold.as.love (2016) *Flashback* [Forum] 11 januari. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp55981313> [2016-12-05]
17. Imastrangerhere (2011) *Flashback* [Forum] 12 september. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp32814467> [2016-12-13]
18. Tazqua (2010) *Flashback* [Forum] 12 maj. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp23052553> [2016-11-15]
19. Stakbröte (2010) *Flashback* [Forum] 12 maj. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp23055408> [2016-11-15]
20. Imastrangerhere (2011) *Flashback* [Forum] 7 januari. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp28059560> [2016-12-13]
21. Imastrangerhere (2011) *Flashback* [Forum] 10 september. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp32784398> [2016-12-13]
22. heartofdarkness (2010) *Flashback* [Forum] 9 juni. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp23598159> [2016-11-15]
23. Gloria.Romana (2015) *Flashback* [Forum] 27 april. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp53147024> [2016-12-01]
24. elektronikfreak (2010) *Flashback* [Forum] 4 september. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp25268749> [2016-12-15]
25. Chenille (2016) *Flashback* [Forum] 30 januari. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp56187796> [2016-12-05]
26. Imastrangerhere (2010) *Flashback* [Forum] 21 september. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp25638885> [2016-12-06]
27. Golawn (2011) *Flashback* [Forum] 6 juni. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp31029320> [2016-12-13]
28. B. Mystic (2010) *Flashback* [Forum] 12 maj. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp23066112> [2016-11-15]
29. Axis.bols.as.love (2015) *Flashback* [Forum] 4 december. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp55616587> [2016-12-05]
30. Fassl (2012) *Flashback* [Forum] 14 mars. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp36252160> [2016-12-13]
31. Tom Tucker (2010) *Flashback* [Forum] 24 november. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp27095825> [2016-12-06]
32. zorze (2013) *Flashback* [Forum] 2 april. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp42763537> [2016-11-24]

33. ComeOnURs (2013) *Flashback* [Forum] 15 juni. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp43920932> [2016-12-16]
34. angelofsin (2011) *Flashback* [Forum] 2 februari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp28638867> [2016-12-13]
35. Imastrangerhere (2010) *Flashback* [Forum] 21 september .Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp25644959> [2016-12-06]
36. Bret-Hart (2012) *Flashback* [Forum] 22 oktober .Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp39966196> [2016-12-16]
37. Oakenshield (2010) *Flashback* [Forum] 14 maj. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp23093044> [2016-12-15]
38. Stakbröte (2010) *Flashback* [Forum] 14 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp25481272> [2016-12-06]
39. Taff (2015) *Flashback* [Forum] 16 januari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp51908905> [2016-11-29]
40. Oakenshield (2012) *Flashback* [Forum] 22 oktober. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp39966259> [2016-12-16]
41. thefireman (2012) *Flashback* [Forum] 22 februari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp35841873> [2016-12-13]
42. MagnusJ666 (2016) *Flashback* [Forum] 30 januari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp56187616> [2016-12-05]
43. maryshaw (2010) *Flashback* [Forum] 7 oktober. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp25973715> [2016-12-06]
44. lendryggh (2011) *Flashback* [Forum] 10 augusti. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp32154053> [2016-12-13]
45. elektronikfreak (2010) *Flashback* [Forum] 3 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp25262837> [2016-11-24]
46. elektronikfreak (2010) *Flashback* [Forum] 4 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp25268810> [2016-11-24]
47. CochonSordide (2011) *Flashback* [Forum] 5 juni. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp31004368> [2016-12-13]
48. fritjofkonkas (2011) *Flashback* [Forum] 7 december. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp34405392> [2016-12-13]
49. Zhell (2010) *Flashback* [Forum] 22 december. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp27741805> [2016-12-13]

50. TheBuster (2013) *Flashback* [Forum] 28 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp45445496> [2016-12-16]
51. farmia (2013) *Flashback* [Forum] 30 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp45474995> [2016-12-16]
52. xxpunkxx (2012) *Flashback* [Forum] 3 december. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp40695696> [2016-12-16]
53. TheBuster (2013) *Flashback* [Forum] 3 januari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp41244683> [2016-12-16]
54. angelofsin (2011) *Flashback* [Forum] 6 februari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp28723525> [2016-12-13]
55. Oakenshield (2013) *Flashback* [Forum] 21 april. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp43068639> [2016-12-18]
56. Mötley (2012) *Flashback* [Forum] 13 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp39321194> [2016-12-14]
57. -Johan- (2012) *Flashback* [Forum] 15 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp39347786> [2016-12-15]
58. Stakbröte (2012) *Flashback* [Forum] 13 september. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp39321096> [2016-12-14]
59. TheBuster (2012) *Flashback* [Forum] 27 december. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp41132090> [2016-12-16]
60. Catapilla (2015) *Flashback* [Forum] 18 januari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp51927209> [2016-11-29]
61. Rebal179 (2015) *Flashback* [Forum] 18 januari. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp51927275> [2016-11-29]
62. Rabbadab (2013) *Flashback* [Forum] 3 april. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp42770827> [2016-12-21]
63. Imastrangerhere (2010) *Flashback* [Forum] 24 november. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp27107301> [2016-12-06]
64. CrazyWorld (2011) *Flashback* [Forum] 14 maj. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp30615226> [2016-12-13]
65. tha-rock (2012) *Flashback* [Forum] 12 november. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp40328058> [2016-12-16]
66. TheBuster (2011) *Flashback* [Forum] 28 november. Tillgänglig: <https://www.flashback.org/sp34243474> [2016-12-13]

67. Stakbröte (2012) *Flashback* [Forum] 5 april. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp36656285> [2016-12-14]
68. Rebal179 (2015) *Flashback* [Forum] 28 februari. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp52461363> [2016-12-01]
69. Antoonj (2010) *Flashback* [Forum] 24 november. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp27100041> [2016-12-06]
70. CommanderBCJ (2013) *Flashback* [Forum] 16 juli. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp44347018> [2016-12-16]
71. brianmolko (2010) *Flashback* [Forum] 4 september. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp25269042> [2016-11-24]
72. elektronikfreak (2010) *Flashback* [Forum] 4 september. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp25269103> [2016-11-24]
73. landmarc (2010) *Flashback* [Forum] 25 maj. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp23323491> [2016-11-15]
74. Crucial (2014) *Flashback* [Forum] 25 januari. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp47203421> [2016-12-20]
75. TheBuster (2012) *Flashback* [Forum] 5 augusti. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp38670425> [2016-12-14]
76. TheBuster (2011) *Flashback* [Forum] 17 december. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp34593071> [2016-12-13]
77. Flambingo (2012) *Flashback* [Forum] 5 augusti. Tillgänglig:
<https://www.flashback.org/sp38668062> [2016-12-14]